

ADVIES
VAN 20 DECEMBER 2017
OVER DE WIJZIGING VAN HET ONROERENDERFGOEDDECREET

INHOUD

I.	SITUERING	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	1
III.	STRATEGISCHE BEMERKINGEN BIJ HET EVALUATIEPROCES	2
IV.	VOORLIGGENDE WIJZIGINGEN AAN HET ONROERENDERFGOEDDECREET	3
V.	AANBEVELINGEN INZAKE DE ONROERENDERFGOEDREGELGEVING	9

I. SITUERING

1. SARO ontving op 27 november 2017 een adviesvraag van Vlaams minister-president Geert Bourgeois over het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie. De adviesvraag gaat uit van een adviestermijn van dertig dagen. Met voorliggend advies, goedgekeurd op de raad van 20 december 2017 komt de raad tegemoet aan de vooropgestelde adviestermijn.
2. Op 14 juli 2017 nam de Vlaamse Regering kennis van het eerste evaluatierapport van het Onroerendergoeddecreet, opgemaakt door het agentschap Onroerend Erfgoed.¹ De Vlaamse Regering nam tevens kennis van de bijhorende conceptnota 'aanpassing Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie'.² De conceptnota stelt een aantal aanpassingen voor aan de onroerendergoedregelgeving. SARO bracht op 22 maart 2017 proactief een advies uit over de evaluatie van het Onroerendergoeddecreet en op 13 september 2017 verleende de raad een advies over de conceptnota.³
3. Met voorliggend voorontwerp van decreet worden de wijzigingen aan het Onroerendergoeddecreet doorgevoerd die al dan niet werden aangekondigd in de conceptnota, alsook een aantal technische reparaties. De aangekondigde wijzigingen aan het Onroerendergoedbesluit zullen later (na de plenaire bespreking en stemming van voorliggend wijzigingsdecreet in het Vlaams Parlement) in een wijzigingsbesluit aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring worden voorgelegd.

II. ALGEMENE BEOORDELING

4. Voorliggend wijzigingsdecreet vloeit voort uit de eerste evaluatie van de onroerendergoedregelgeving. De raad gaat in voorliggend advies allereerst in op het gevoerde evaluatieproces en de relatie tussen de aanbevelingen in het evaluatierapport, de voorstellen in de conceptnota en het wijzigingsdecreet dat voor advies voorligt (zie deel III).⁴ De raad formuleert een aantal strategische bemerkingen bij het gevoerde evaluatieproces. SARO komt daarbij tot de vaststelling dat de strategische knelpunten van het onroerendergoedbeleid niet op een volwaardige manier aan bod zijn gekomen tijdens het evaluatieproces.

¹ VR 2017 1407 DOC.0721: Evaluatierapport Onroerendergoeddecreet 12 mei 2017.

² VR 2017 1407 DOC.0721/1TER: Conceptnota aanpassing Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie.

³ SARO 2017|04. Advies van 22 maart 2017 over de evaluatie onroerend erfgoed.

SARO 2017|30. Advies van 13 september 2017 over de conceptnota 'aanpassing van het Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie'. www.sarovlaanderen.be

⁴ SARO 2017|30. Advies van 13 september 2017 over de conceptnota aanpassing Onroerendergoeddecreet.

Vervolgens bespreekt de raad artikelsgewijs de voorliggende wijzigingen aan het Onroerendergoeddecreet (zie deel IV). De raad stelt hierbij vast dat met voorliggend wijzigingsdecreet een heel aantal wijzigingen aan het Onroerendergoeddecreet worden doorgevoerd, zonder een duidelijk zicht op het volledige eindresultaat. Bovendien moet nog een heel aantal wijzigingen verder worden doorgevoerd aan het uitvoeringsbesluit. De raad vraagt daarom om ook de wijzigingen aan het uitvoeringsbesluit voor advies voor te leggen aan de SARO.

Tot slot formuleert de raad in deel V een aantal aanbevelingen inzake de onroerendergoedregelgeving.

III. STRATEGISCHE BEMERKINGEN BIJ HET EVALUATIEPROCES

5. De raad vindt het positief dat in het voorjaar van 2017 een eerste evaluatierapport inzake onroerend erfgoed werd opgemaakt. SARO betreurt evenwel dat niet voluit wordt ingezet op een regelmatige evaluatie van onroerend erfgoed. Het evaluatierapport stelt: *‘Vanaf 2018 zal enkel het archeologiehoofdstuk geëvalueerd worden. Het is dus niet zo dat het huidig voorliggend evaluatierapport dé referentie wordt voor de evaluatie de komende jaren.’*⁵

SARO vraagt dat het niet bij deze eenmalig voorziene evaluatie blijft maar dat er voluit wordt ingezet op een regelmatige evaluatie van het Onroerendergoeddecreet in zijn totaliteit uitgaande van een volwaardig uitgewerkte evaluatiemethodiek.⁶ Hierbij moet duidelijkheid ontstaan over a) de verschillende stappen in het evaluatietraject, b) de precieze reikwijdte van het evaluatierapport, c) het evaluatiekader en d) de betrokkenheid van relevante actoren (o.a. lokale overheden, beheerders, doelgroepen). SARO acht het van belang dat het evaluatiekader, het participatief traject, de indicatoren en de methodiek op een heldere en transparante manier worden uitgewerkt en vastgelegd. Daarnaast hoeft het regelmatig bijhouden van basisinformatie geen meerlast te betekenen voor het agentschap Onroerend Erfgoed indien maximale synergie wordt nagestreefd met andere monitorings- en evaluatieprocessen zoals de uitwerking van onroerendergoedindicatoren en de erfgoedbalans.

6. Bovendien wenst de raad te benadrukken dat een herhaling van deze evaluatie noodzakelijk is omdat er nog heel wat lacunes zijn in de kennis en de beschikbare data. Zo erkent het evaluatierapport (pag. 14) dat er geen gegevens voorhanden zijn om de staat van het beschermd of geïnventariseerd erfgoed te monitoren. Dit is een belangrijke lacune in de kennis aangezien niet kan worden nagegaan in welke mate een bescherming op Vlaams niveau effectief leidt tot een duurzaam behoud van het onroerend erfgoed.

Inzake archeologie komt het evaluatierapport (pag. 51) tot de vaststelling dat voor een twintigtal indicatoren het resultaat enkel als indicatief kan worden beschouwd (omdat de data voortkomen uit documenten die door de archeologen zijn ingediend, een oppervlakte of geografische spreiding weergeven, gebaseerd zijn op meldingen of betrekking hebben op tijdsbesteding of kostprijs).

Er zijn tot op heden onvoldoende data beschikbaar die de effectiviteit en de efficiëntie/proportionaliteit van de regelgeving kunnen toetsen; we weten vandaag niet of de opgelegde kosten in hoofde van de overheid en de (professionele) bouwheer in verhouding staan tot de verkregen kenniswinst. We weten vandaag evenmin hoeveel projecten geen doorgang vinden omwille van de te verwachten kosten inzake archeologie. Het is cruciaal dat dit bij een volgende evaluatie in kaart wordt gebracht. Ook stelt de raad vast dat het luik handhaving in het Onroerendergoeddecreet zeer omvangrijk en uitgebreid is, maar dat het desondanks onderbelicht blijft in het evaluatierapport.

⁵ Bijlage3 'input derden': pag.7

⁶ Het voorstel van SARO voor een 'regelmatige' evaluatie van het OE-decreet in zijn totaliteit betekent niet dat de voorziene jaarlijkse evaluatie inzake archeologie niet moet worden behouden.

7. Volledigheidshalve wijst de raad op de talrijke strategische knelpunten van het onroerendergoedbeleid die niet (of slechts deels) aan bod komen in het evaluatierapport.
- 7.1. Zo wijst de raad opnieuw naar zijn advies van 22 maart 2017 waarin SARO wees op de nood aan een coherent en stabiel financieel kader. De ambities van het Vlaams onroerendergoedbeleid en de beschikbare financiële middelen zijn niet op elkaar afgestemd. De raad benadrukte dat dit de Vlaamse overheid noodzaakt tot het maken van krachtige keuzes waarbij de focus wordt gelegd op overheidsinvesteringen die de grootste maatschappelijke return genereren en op een onroerendergoedbeleid dat de meest effectieve bijdrage levert aan het behoud en beheer van het onroerend erfgoed. Een selectievere inzet van de financiële instrumenten moet in samenhang worden bekeken met een gericht beschermingsbeleid.
- 7.2. De raad wijst op de nood aan een samenhangende verdeling van de bevoegdheden van het Vlaams Gewest, lokale overheden en overige (erkende) actoren. Er bestaat geen coherente visie op de samenhang en interactie tussen de diverse actoren die betrokken zijn bij het onroerendergoedbeleid. De bevoegdheden van de erkende onroerendergoedgeemeenten zijn zeer beperkt. De geringe overdracht van bevoegdheden naar de onroerendergoedgeemeenten staat niet in verhouding tot de administratieve lasten. Er is een gebrek aan samenhang tussen het beleid van de Vlaamse overheid, de taken die door de Vlaamse overheid aan de lokale overheden worden overgedragen en het eigen beleid van de lokale overheden. De prioriteiten zoals vastgelegd in artikel 3.2.1 van het onroerendergoedbesluit zijn vaag en algemeen. De raad vraagt de Vlaamse overheid om de actoren aan wie bevoegdheden worden overgedragen, te behandelen als volwaardige partners en met hen duidelijke afspraken te maken en hen voldoende ondersteuning en vertrouwen te bieden. Er is aldus nood aan een Vlaams sturend kader.
- 7.3. De raad wijst opnieuw op de nood aan meer samenhang met het ruimtelijk beleid en het omgevingsbeleid, dit op zowel op Vlaams als lokaal niveau, als onderling. Er stellen zich bijvoorbeeld diverse problemen bij de ruimtelijke doorvertaling van onroerend erfgoed en de ruimtelijke afbakening van erfgoedlandschappen waarbij ook het sectoraal beschermingsinstrumentarium voor onroerend erfgoed en het ruimtelijk planningsinstrumentarium verder op elkaar moeten worden afgestemd.

IV. VOORLIGGENDE WIJZIGINGEN AAN HET ONROERENDERGOEDEDECREET

8. Algemeen. Voorliggend wijzigingsdecreet stelt diverse wijzigingen voor aan het Onroerendergoeddecreet. Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat zeventien bepalingen uit de conceptnota om een aanpassing van het Onroerendergoeddecreet vragen waarvan negen decreetswijzigingen ook bijkomend een wijziging van het uitvoeringsbesluit noodzaken. Daarnaast zijn er negen bepalingen uit de conceptnota die enkel een wijziging aan het uitvoeringsbesluit met zich meebrengen zonder wijziging van het decreet.⁷

Een heel aantal decreetswijzigingen moet aldus nog verder worden uitgewerkt door middel van wijzigingen aan het uitvoeringsbesluit of moeten in samenhang worden bekeken met de komende wijzigingen van het uitvoeringsbesluit. Het betreft o.m. de hoogte van de diverse premiepercentages, het vastleggen van de erkenningstypes voor archeologen en de modaliteiten voor de gemotiveerde vrijstelling door erkende onroerendergoedgeemeenten. De raad merkte op het niveau van de conceptnota reeds op dat het moeilijk is om een totaalbeeld te krijgen van de

⁷ VR 2017 2411 DOC. 1156/3BIS. 'Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet houdende wijziging van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie.', pag. 2-3.

voorgestelde aanpassingen en hun concrete gevolgen.⁸

Ten aanzien van de wijzigingsvoorstellen opgenomen in de conceptnota van 14 juli 2017 formuleerde de raad zijn standpunt in het advies van 13 september 2017.⁹ In aanvulling op het advies van 13 september, bespreekt de raad hierna artikelsgewijs de concrete wijzigingsvoorstellen zoals opgenomen in voorliggend wijzigingsdecreet.

9. Definities. Artikel 2 van het wijzigingsdecreet voert drie nieuwe definities toe aan artikel 2.1 van het Onroerendergoeddecreet. Het betreft de definitie van 'cultuurgoederen', 'datum van kennisgeving' en 'ingreep in de bodem'.

Aan de bestaande definitie van 'ingreep in de bodem', zoals opgenomen in de Memorie van Toelichting bij artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet, wordt een precisering toegevoegd. De raad meent evenwel dat de voorgestelde uitbreiding van de definitie een tegenspraak lijkt in te houden. Voor de berekening van de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem wordt volgens de nieuwe definitie rekening gehouden met de oppervlakte van de *vergunningsplichtige* werken of handelingen zoals opgenomen in de vergunningsaanvraag. De raad kan deze verduidelijking ondersteunen. Met het oog op een eenduidige interpretatie is het volgens de raad evenwel niet wenselijk in de definitie op te nemen dat de erkende archeoloog bij de opmaak van de archeologienota of nota rekening moet houden met *'alle ingrepen in de bodem die voortkomen uit de geplande of vergunde werken'*. De verplichtingen van de erkende archeologen met betrekking tot de opmaak van de archeologienota worden voldoende verduidelijkt in de Code van Goede Praktijk. De raad vraagt aldus de laatste zin van de nieuwe definitie te schrappen.

10. Differentiatie erkenning archeologen. Artikels 3 en 4 van het wijzigingsdecreet leggen de decretale basis voor de beoogde differentiatie van de erkenning van archeologen. De raad ondersteunt een gedifferentieerde erkenning voor archeologen, maar meent dat een ruime delegatie aan de Vlaamse Regering wordt ingeschreven met betrekking tot de invulling van deze differentiatie waardoor het totaalplaatje momenteel onduidelijk is.

De Memorie van Toelichting kondigt aan dat in het besluit twee types erkenningen zullen worden vastgelegd: een eerste type erkenning voor archeologen die alle vormen van archeologisch onderzoek mogen uitvoeren en een tweede type erkenning voor archeologen die enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem mogen uitvoeren. De precieze criteria voor de twee erkenningstypes zullen worden vastgelegd in het uitvoeringsbesluit. Het is aldus momenteel nog onduidelijk in welke mate deze criteria voor erkenning rekening zullen houden met veldervaring en anciënniteit. Rekening houdend met de beoogde meldingsprocedure voor archeologienota's meent de raad dat de beoogde differentiatie geen afbreuk mag doen aan de kwaliteit van de archeologienota's.

De raad stelt tevens vast dat het wijzigingsdecreet de van rechtswege erkenning van gemeentelijke en intergemeentelijke archeologen schrapt. Het is echter nog steeds onduidelijk welke gevolgen de differentiatie zal hebben voor de gemeentelijke archeologen. Aansluitend wijst de raad erop dat het erkenningstype van het agentschap eveneens nog zal worden vastgelegd in het uitvoeringsbesluit, net zoals de uitbreiding van de erkenning van rechtswege voor universiteiten die diploma's in de archeologie uitreiken. Deze aanpassing kan als positief worden beschouwd voor zover de differentiatie van de erkenning van archeologen er toe zou leiden dat er meer archeologen een erkenning bekomen, waardoor de marktmechanismen meer kunnen spelen inzake de kostprijs van de bijstand van een archeoloog en waardoor de wachttijden beperkt blijven zodat de looptijd van projecten verkort.

11. Verwijderen van gesloopte of verdwenen items uit de vastgestelde inventaris. Artikel 6 van het wijzigingsdecreet bepaalt dat voor het verwijderen van een onroerend goed uit de vastgestelde

⁸ SARO 2017-30 | Advies van 13 september 2017, pag. 2

⁹ SARO 2017-30 | Advies van 13 september 2017, pag.2.

inventaris dat volledig is gesloopt of verdwenen, geen openbaar onderzoek moet worden georganiseerd. De raad ondersteunt deze wijziging.

12. Informatieplicht bij overdracht. Artikels 8, 51 en 52 van het wijzigingsdecreet bepalen dat de informatieplicht bij de overdracht van vastgestelde inventarisitems en beschermde goederen ook geldt wanneer het opstal- en erfpachtrecht effectief gevestigd wordt. De raad ondersteunt deze wijziging.
13. Verhoging oppervlaktecriterium naar 5000 m². Artikels 10 en 11 van het wijzigingsdecreet verhogen het oppervlaktecriterium van 3000 m² naar 5000 m² voor een aanvraag van een omgevingsvergunning en een verkavelingsvergunning buiten archeologische zones.

De verhoging van het oppervlaktecriterium buiten archeologische zones 'beperkt' volgens de Memorie van Toelichting het onderscheid tussen de regels voor private en openbare initiatieven. De conceptnota daarentegen, ging uit van het volledig opheffen van het verschil tussen private en publieke initiatieven: *'Voor het bepalen of al dan niet een archeologienota moet worden toegevoegd aan de vergunningsaanvraag wordt geen onderscheid gemaakt tussen privé en openbaar.'* Het is aldus onduidelijk waarom het onderscheid tussen privé en openbare initiatieven, zoals opgenomen in artikel 5.4.1., 4° van het Onroerendergoeddecreet behouden blijft. De raad vraagt dit te verduidelijken en benadrukt dat het schrappen van het onderscheid geenszins mag leiden tot meer archeologienota's buiten archeologische zones.¹⁰

In zijn advies van 22 maart 2017 ging de raad uitvoerig in op enkele maatregelen die zouden moeten leiden tot een noemenswaardige vermindering van het aantal op te maken archeologienota's.¹¹ Met de nieuwe regelgeving is het aantal dossiers dat onderhevig is aan een archeologisch vooronderzoek immers sterk toegenomen en dient de motivatie veel uitgebreider te gebeuren omwille van de Code van Goede Praktijk. Dit alles zorgt voor een grote bijkomende financiële impact voor de opdrachtgever.

De raad meent dat het verhoogde oppervlaktecriterium daarom moet gepaard gaan met een grondige uitbreiding van de GGA-kaart, zodanig dat een 'noemenswaardig' aandeel van Vlaanderen kan vrijgesteld worden van archeologisch onderzoek. SARO vraagt opnieuw om de mogelijkheden te onderzoeken (juridisch en technisch) waar bodemlagen kunnen worden meegenomen bij de vaststelling van de GGA-kaarten en vraagt tevens de invoering te onderzoeken van bijkomende generieke vrijstellingen.

Er moeten tevens maatregelen worden uitgewerkt om te voorkomen dat individuele ondernemers zware kosten maken voor een archeologisch vooronderzoek in situaties waarin vrij snel duidelijk is dat er geen archeologisch onderzoek te verwachten is. De kenniswinst die besloten ligt in diverse archeologische nota's moet worden ontsloten en vertaald naar de praktijk zodat er minder archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd. De raad benadrukt dat de Vlaamse overheid het synthese-onderzoek inzake archeologie niet alleen financieel moet ondersteunen, maar hier ook een leidende rol moet opnemen.

14. Gemotiveerde vrijstelling door erkende onroerendergoedgemeenten. Hetzelfde artikel 10 van het wijzigingsdecreet voert tevens een bijkomende vrijstelling in voor de opmaak van een archeologienota. Aan artikel 5.4.1. van het Onroerendergoeddecreet wordt toegevoegd dat erkende onroerendergoedgemeenten een gemotiveerde vrijstelling kunnen verlenen voor de opmaak van een archeologienota. De erkende onroerendergoedgemeenten zullen via een gemeentelijk reglement, vastgesteld door de gemeenteraad, gemotiveerde vrijstellingen kunnen voorzien op hun gehele grondgebied voor vergunningsaanvragen voor zover deze geen betrekking hebben op beschermde goederen of op percelen die gelegen zijn in een archeologische zone.

¹⁰ SARO 2017|30. Advies van 13 september 2017, pag. 5-6

¹¹ SARO 2017|04. Advies van 22 maart 2017 over de evaluatie onroerend erfgoed.

De raad heeft een aantal bedenkingen bij de voorgestelde decreetswijziging. De erkende onroerendergoedgemeenten die vrijstellingen willen verlenen, moeten een erkende archeoloog in dienst hebben. De Memorie van Toelichting stelt verder dat de vrijstellingen kunnen worden bepaald: *'als er op basis van de specifieke en gespecialiseerde kennis van de archeologie in hun gemeente blijkt dat in bepaalde gevallen de opmaak van een archeologienota geen meerwaarde biedt.'* Het is evenwel onduidelijk in welke gevallen kan of mag geoordeeld worden of een archeologienota al dan niet 'een meerwaarde' biedt en wie hierover finaal oordeelt. Het is bovendien onduidelijk of en op welke wijze er controle zal worden uitgevoerd op de betreffende gemeentelijke reglementen.

De raad pleit aldus voor een scenario waarin de lokale terreinkennis maximaal wordt geïntegreerd in de inventaris en de GGA-kaart op Vlaams niveau (zie ook deel V.1 van dit advies). Op die manier blijft de vraag of al dan niet een archeologienota moet worden opgemaakt afhankelijk van de criteria die op Vlaams niveau worden vastgelegd.

15. Toelating vooronderzoek met ingreep in de bodem. Met artikels 15 en 16 van het wijzigingsdecreet wordt de huidige meldingsplicht voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem omgezet naar een toelatingsplicht. De toelating moet worden aangevraagd via een digitaal platform. Van zodra de toelating is verleend kan worden gestart met het vooronderzoek met ingreep in de bodem. Indien het agentschap Onroerend Erfgoed of desgevallend de erkende onroerendergoedgemeente geen beslissing neemt binnen de 15 dagen, wordt de toelating geacht goedgekeurd te zijn. De bestaande beroepsmogelijkheden blijven behouden.

De raad ondersteunt de keuze om dergelijke toelatingsaanvragen maximaal digitaal af te handelen en dit binnen een termijn van 15 dagen. Het is evenwel onduidelijk waarom voor het vooronderzoek met ingreep in de bodem niet wordt geopteerd voor een meldingsprocedure, naar analogie met de archeologienota. Vanuit het oogpunt van klantvriendelijkheid, acht de raad het wenselijk beide procedures op elkaar af te stemmen. Net zoals bij de aktenaam van de archeologienota kan de aktenaam van het vooronderzoek gelden als een toelating voor de gemelde ingreep in de bodem. De raad verwijst hiervoor naar de Memorie van Toelichting bij artikels 19 en 20 van het wijzigingsdecreet betreffende de melding van archeologienota's: *'De aktenaam geldt als toelating voor de in de archeologienota omschreven archeologische opgraving.'*

16. Vervanging bekrachtiging archeologienota door meldingsplicht. De artikels 17 t.e.m. 20 van het wijzigingsdecreet wijzigen de huidige bekrachtigingsprocedure van archeologienota's naar een meldingsprocedure (artikels 5.4.8 en 5.4.9 van het Onroerendergoeddecreet). De melding van de archeologienota zal via het digitale platform verlopen.

De voorgestelde meldingsprocedure voor archeologienota's voorziet in een inhoudelijk toetsing van de gemelde archeologienota aan de Code van Goede Praktijk. De raad kan dit niet ondersteunen. Een inhoudelijke kwaliteitscontrole door het agentschap of een erkende Onroerendergoedgemeente gaat voorbij aan de erkenning van archeologen en schenkt aldus te weinig vertrouwen aan de erkende archeoloog. De kwaliteit van de archeologienota's kan via de erkenning worden opgevolgd. De archeologienota's moeten minstens centraal worden geregistreerd en raadpleegbaar zijn. De raad merkt bovendien op dat de voorziene meldingsprocedure verschilt met de stedenbouwkundige meldingsprocedure waarin enkel wordt nagegaan of de gemelde handelingen meldingsplichtig en niet verboden zijn.

Daarbij aansluitend vraagt de raad aandacht voor afstemming tussen de beoogde differentiatie van de erkenning als archeoloog in twee types enerzijds en de meldingsprocedure voor archeologienota's anderzijds. De erkenningscriteria van de erkenning type 2 moeten de kwaliteit van de archeologienota voldoende garanderen.

17. Databank. Artikel 33 wijzigt artikel 5.4.22 van het Onroerendergoeddecreet en heeft betrekking op de databank voor toelatingen en meldingen van vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota's en nota's. De raad vraagt aandacht voor het publiek maken van mogelijke

vertrouwelijke informatie opgenomen in de studies die in de databank worden opgenomen. Bovendien waarschuwt de raad dat het publiek maken van eventuele begrotingen voor archeologienota's en opgravingen een sturend effect kunnen hebben op de markt.

18. Advies zakelijkrechthouder. Artikel 37 van het wijzigingsdecreet voegt aan artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet toe dat voorafgaand aan de voorlopige bescherming het advies wordt ingewonnen van de zakelijkrechthouder van een monument of een onroerend goed in een archeologische site of stads- of dorpsgezicht. Het gewijzigde artikel 6.1.3 voorziet dat samen met het advies van het college van burgemeester en schepenen, alsook de agentschappen of departementen van de Vlaamse Overheid en de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, het advies van de zakelijkrechthouder wordt gevraagd.

De raad stelt vast dat er geen vormvereisten worden vastgelegd voor het in te winnen advies. De gelijkschakeling met de overige in te winnen adviezen, verleent het advies van de zakelijkrechthouder een formeel karakter. De inspraak, vroeg in de procedure is positief. Niettemin benadrukt de raad nogmaals het belang van betrokkenheid van de zakelijkrechthouder in de gehele beschermingsprocedure en verwijst hiervoor naar de Memorie van Toelichting: *'Zakelijkrechthouders zijn de meest rechtstreeks betrokken actoren bij een bescherming en verdienen in elk stadium van de beschermingsprocedure te worden geconsulteerd.'*¹² Meer bepaald bij de opmaak en opvolging van beheersplannen is de betrokkenheid van zakelijkrechthouders van cruciaal belang.

De raad stelt tevens vast dat het advies van de zakelijkrechthouders niet wordt gevraagd in geval van bescherming van een cultuurhistorisch landschap. De Memorie van Toelichting motiveert deze keuze niet. Ook in de conceptnota was geen sprake van het uitsluiten van de cultuurhistorische landschappen. De raad vraagt aldus verdere duiding van deze maatregel en verwijst verder naar deel V.2. van dit advies waarin SARO vraagt om het evenwicht te bewaken tussen rechtszekerheid en flexibiliteit in beschermingsbesluiten.

19. Termijn verzoek om gehoord te worden. Artikel 38 van het wijzigingsdecreet voert een termijn van 30 dagen in voor een verzoek om gehoord te worden na kennisgeving van de voorlopige bescherming. Het hoorrecht geldt alleen voor de zakelijkrechthouders die in kennis werden gebracht. De raad ondersteunt het voorstel. De zakelijkrechthouders binnen een cultuurhistorisch landschap worden ook hier niet in kennis gebracht van de voorlopige bescherming. Net als zakelijkrechthouders niet om advies worden gevraagd in geval van een bescherming, vraagt de raad ook hier om een verdere duiding en een evenwicht tussen rechtszekerheid en flexibiliteit.

20. Snellere procedure voor verplaatsen van een beschermd goed. Artikels 43 t.e.m. 50 schrijven een afzonderlijke procedure in voor de wijziging van een definitief beschermingsbesluit in functie van verplaatsing.

Artikel 43 verruimt de argumentatie voor het verplaatsen van een beschermd onroerend goed naar de gevallen waarin het algemeen belang de verplaatsing noodzaakt. De raad merkt op dat deze verruiming niet wordt gemotiveerd in de Memorie van Toelichting. Uit het evaluatierapport blijkt eveneens niet dat de argumentatie voor het verplaatsen van een beschermd onroerend erfgoed te eng gedefinieerd was. De raad vraagt de uitbreiding van de argumentatie in artikel 6.2.1 van het Onroerendergoeddecreet te motiveren.

Verder vraagt de raad de verdere integratie van de verplaatsingsprocedure in vergunnings- en planningsprocedures te onderzoeken. In functie van de verplaatsing wordt een voorlopig wijzigingsbesluit vastgesteld. Het voorlopig wijzigingsbesluit blijft van kracht voor een periode van 270 dagen, eenmaal verlengbaar met 270 dagen. Het nieuw artikel 6.2.8 van het Onroerendergoeddecreet voorziet dat de voorlopige wijziging van een beschermingsbesluit van rechtswege vervalt indien binnen deze termijnen geen toelating of vergunning is verleend voor de

¹² Memorie van Toelichting, pag. 11.

ontmanteling, de verplaatsing en de heropricting van het onroerend goed. De verwezenlijking van de toegelaten of vergunde handelingen moet bovendien worden gestart binnen de twee jaar na het verlenen van de definitieve toelating of vergunning. De vergunningsprocedure volgt m.a.w. pas nadat het voorlopige wijzigingsbesluit is vastgesteld. Dit betekent dat het voorlopige wijzigingsbesluit wordt opgemaakt nog voor de uiteindelijke omvang en impact van de vergunningsaanvraag volledig is gekend. Dit lijkt niet wenselijk. De raad vraagt te onderzoeken in welke mate de procedure voor de verplaatsing van een beschermd onroerend goed kan geïntegreerd worden in de procedure tot aanvraag van een omgevingsvergunning. Op die manier kunnen alle aspecten van de vergunningsaanvraag worden afgewogen en meegenomen in de motivatie om al dan niet over te gaan tot een verplaatsing. Bovendien kunnen de randvoorwaarden voor de verplaatsing op basis van de vergunningsaanvraag duidelijker in kaart worden gebracht.

De raad vraagt tevens de verdere integratie te onderzoeken van de verplaatsingsprocedure in planningsprocessen. De raad verwijst naar de mogelijkheid om in een gewestelijk RUP een definitief beschermingsbesluit geheel of gedeeltelijk te wijzigen of op te heffen (artikel 6.2.2 van het Onroerendergoeddecreet). Naar analogie zou ook voor lokale planningsinitiatieven een geïntegreerde verplaatsingsprocedure kunnen worden voorzien, waarbij de beoordeling van opportuniteit tot verplaatsingen, alsook de vaststelling van het noodzakelijk wijzigingsbesluit in functie van de verplaatsing, op Vlaams niveau gebeurt.

21. Premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en buitensporige opgravingskost. Artikel 53 van het wijzigingsdecreet voert twee wijzigingen door aan de premies die kunnen worden toegekend. Er wordt een nieuwe premie ingeschreven voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem, hetgeen door SARO als positief wordt beschouwd. Tevens wijzigt artikel 53 de formulering van de premie bij buitensporige directe kosten voor de uitvoering van een verplichte archeologische opgraving in functie van de meldingsprocedure voor archeologienota's.

Wat betreft de premie voor buitensporige opgravingskost, benadrukt de raad nogmaals dat de premie toegankelijk moet zijn voor iedereen. De Memorie van Toelichting stelt hieromtrent: *'Bij de premies voor archeologisch onderzoek dient evenwel uitgegaan te worden van het basisprincipe voor de financiering van archeologisch onderzoek uit artikel 10.3.1. Hierdoor is de toegang voor deze premies beperkt tot een welbepaalde doelgroep, zoals uitgewerkt in de bepalingen in het onroerendergoedbesluit.'*¹³

22. Schrappen van de mogelijkheid tot het verkrijgen van een onderzoekspremie voor de opmaak van een beheersplan. Artikel 54 van het wijzigingsdecreet schrapt de mogelijkheid om premies toe te kennen voor de opmaak van een beheersplan. De raad benadrukte in het advies van 13 september 2017 dat het schrappen van de premie voor de opmaak van beheersplannen, niet louter vanuit budgettaire overwegingen mag worden doorgevoerd. De raad vraagt het totaalplaatje te bewaken en de afbouw van de premie te bekijken in samenhang met een inhoudelijke bijsturing van het instrument beheersplan.

Het is positief dat de Memorie van Toelichting stelt dat in de eerste plaats de kwaliteit van de beheersplannen moet worden bewaakt: *'de focus bij de opmaak van een beheersplan zou moeten liggen op het expliciteren van te nemen maatregelen om de doelstellingen te realiseren en het opnemen van een lijst van vrijstellingen voor toelatingsplichtige handelingen.'* De Memorie van Toelichting kondigt tevens aan dat zal worden ingezet op *'het beperken van de verplichting tot het hebben van een goedgekeurd beheersplan om in aanmerking te komen voor een erfgoedpremie.'* De raad ondersteunt de beperking van de 'verplichte' opmaak van beheersplannen. Minstens daar

¹³ Artikel 10.3.1: *'Tenzij het anders overeengekomen is, worden de kosten van het archeologisch vooronderzoek en de archeologische opgraving gedragen door de aanvrager van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of het verkavelen van gronden zoals bedoeld in artikel 5.4.1 en 5.4.2.'*

waar de opmaak van een beheersplan verplicht is, vraagt de raad de mogelijkheid op een onderzoekspremie te behouden.

Naast de inhoudelijke evaluatie van het instrument beheersplannen, moeten er voldoende (financiële) stimulansen blijven bestaan om beheersplannen op te maken. SARO beschouwt het instrument van de beheersplannen als een essentieel onderdeel van het onroerendergoedbeleid. De raad vraagt daarbij specifieke aandacht voor het faciliteren en stimuleren van de opmaak van beheersplannen binnen grotere beschermde gehelen met verschillende actoren waarbij samenwerking, een eventuele beheerscommissie en facilitatoren, de uitwerking van het beheersplan mogelijk maken. In dergelijke gevallen ook is de onderzoekspremie essentieel.

23. Vereenvoudiging premiepercentages. Artikel 55 van het wijzigingsdecreet wijzigt artikel 10.2.2 van het Onroerendergoeddecreet, waarin de minimum ondersteuningspercentages worden vastgelegd voor verschillende categorieën premienemers, en dit voor werkzaamheden aan bouwkundig erfgoed.

De raad vindt het positief dat het gewijzigde artikel een globaal basispremiepercentage instelt van 40 procent voor alle types beschermd onroerend erfgoed en erfgoedlandschappen. Daartegenover staat dat een zeer ruime delegatie aan de Vlaamse Regering is voorbehouden voor wat betreft de uiteindelijke hoogte van de premiepercentages die in het uitvoeringsbesluit zullen worden vastgelegd. De Memorie van Toelichting motiveert de wijziging als volgt: *'Om de Vlaamse Regering toe te laten een actueel en flexibel premiebeleid te voeren, en tegemoet te komen aan het advies ter zake van de Raad van State, wordt artikel 10.2.2 bijgesteld...'*¹⁴.

De raad merkt verder op dat het schrappen van de decretale verankering van het percentage van 80 procent voor werkzaamheden aan gebouwen van gemeenten, OCMW's en gebouwen bestemd voor de eredienst, grote rechtsonzekerheid met zich meebrengt voor de betrokken partijen.

24. Geen aanspraak op premie in geval van misdrijf of inbreuk. Artikel 57 van het wijzigingsdecreet voegt een nieuw artikel 10.4.2 toe aan het Onroerendergoeddecreet. Het artikel bepaalt dat geen aanspraak kan worden gemaakt op premies voor het uitvoeren van werkzaamheden of diensten die verplicht moeten worden uitgevoerd naar aanleiding van een misdrijf of inbreuk. De raad stelt vast dat dit principe reeds was opgenomen in het uitvoeringsbesluit. In functie van een grotere rechtszekerheid wordt de bepaling nu opgenomen in het Onroerendergoeddecreet. De raad ondersteunt de voorgestelde toevoeging aan het Onroerendergoeddecreet.

25. De raad merkt op dat in de opsomming van te nemen acties in de Memorie van Toelichting geen melding wordt gemaakt van het voornemen - dat wel in de conceptnota was opgenomen - om de duur van het beheersplan te verlengen. Deze bepaling in het besluit zal nodig zijn om de combinatie met het natuurbeheersplan mogelijk te maken.

V. AANBEVELINGEN INZAKE DE ONROERENDERFGOEDREGELGEVING

26. In zijn advies van 27 januari 2016 vroeg de raad om werk te maken van een Vlaamse beleidsvisie inzake onroerend erfgoed. Deze Vlaamse onroerendergoedbeleidsvisie moet afgestemd worden met de financiële en organisatorische beleidsruimte en moet worden doorvertaald in een aantal beleidskaders. Tegenover de grote ambities van het Onroerendergoeddecreet staat immers het kerntakenplan van de Vlaamse overheid en de precaire financieringstoestand van het onroerendergoedbeleid. De Vlaamse onroerendergoedbeleidsvisie moet tevens afgestemd zijn op de financiële en organisatorische draagkracht van de betrokken overheden (i.c. Vlaamse overheid en de gemeenten), de partnerorganisaties en privé-actoren.

¹⁴ Memorie van Toelichting, pag. 16.

27. De Vlaamse beleidsvisie inzake onroerend erfgoed moet onder meer een beleidskader uittekenen inzake de financiering van het onroerenderfgoedbeleid. Het evaluatierapport (pag. 85) komt tot het besluit dat er een probleem is met de financiering van de onroerenderfgoedzorg: *‘Een vrij fundamentele herziening van de financieringsmechanismen is aan de orde om op langere termijn een evenwichtig en consequent beleid te kunnen blijven voeren.’* Een grondige en globale evaluatie kan ad hoc initiatieven tot aanpassing van het premiestelsel voorkomen en biedt meer rechtszekerheid aan de premienemers die investeringen aan het beschermd patrimonium plannen.

Tevens vraagt de raad een beleidskader uit te werken waarbinnen zowel het Vlaams als het lokaal erfgoedbeleid zich coherent kunnen ontplooiën. De beoogde subsidiariteit voor het onroerenderfgoedbeleid moet eenduidig en duidelijk worden vastgelegd. De raad vraagt tot slot een beleidskader uit te werken voor de beoogde samenhang tussen het onroerenderfgoedbeleid en het ruimtelijk beleid. De verschillende bestuursniveaus kunnen hun erfgoedbeleid ruimtelijk doorvertalen. Er is - zeker vanuit het standpunt van de burger - nood aan een afstemming tussen de Vlaamse en lokale initiatieven, instrumenten, richtlijnen en afspraken.

28. Vanuit de hierboven geschetste nood aan beleidskaders, formuleert de raad hierna enkele aandachtspunten bij de belangrijkste instrumenten van het onroerenderfgoedbeleid: de inventarissen, de beschermingen en de beheersplannen. De raad geeft daarbij telkens suggesties voor bijkomende decreetswijzigingen.

V.1 INVENTARISSEN

29. Maak werk van één (geïntegreerde) inventaris ‘onroerend erfgoed’ op Vlaams niveau. Het Onroerenderfgoeddecreet benadrukt terecht het belang van de inventarissen onroerend erfgoed die de basis moeten vormen voor de strategische beleidsvoering inzake het onroerend erfgoed. Het Onroerenderfgoeddecreet (artikel 4.1.1) gaat evenwel uit van vijf afzonderlijke inventarissen (de landschapsatlas, de inventaris van archeologische zones, de inventaris van bouwkundig erfgoed, de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde en de inventaris van historische tuinen en parken). Bovendien laat het Onroerenderfgoeddecreet ruimte voor bijkomende inventarissen. De voorbije jaren is bijvoorbeeld ingezet op de opmaak van een aparte inventaris van het wereldoorlogserfgoed.

De raad merkt op dat er heel wat overlapping is tussen de diverse inventarissen. Bovendien wijst het evaluatierapport (pag. 12) er op dat de vaststellingspraktijk en de rechtsgevolgen niet voor alle inventarissen gelijk zijn. Het evaluatierapport concludeert dat dit niet bijdraagt tot een consequent en eenduidig beleid. Er is bovendien geen eenduidige relatie tussen de diverse inventarissen en de verschillende beschermingstypes onroerend erfgoed (met name archeologische site, monument, stads- en dorpsgezicht, cultuurhistorische landschap).

Uitgaande van deze vaststellingen pleit de raad voor één geïntegreerde inventaris onroerend erfgoed waarin de diverse categorieën onroerend erfgoed (bouwkundig erfgoed, landschappelijk erfgoed, archeologisch erfgoed) op een samenhangende en geïntegreerde manier in kaart worden gebracht. De raad vraagt dat dit op korte termijn alsnog verankerd wordt in artikel 4.1.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Voor zover er rechtsgevolgen worden gekoppeld aan de opname van items in de vastgestelde inventaris, moet het openbaar onderzoek m.b.t. de vast te stellen inventaris een volwaardig openbaar onderzoek zijn waarin de opmerkingen en bezwaren niet beperkt moeten worden tot feitelijkheden doch ook betrekking kunnen hebben op opportuniteiten.

30. Streef naar maximale bijdrage van de gemeentelijke inventarissen aan de inventaris onroerend erfgoed op Vlaams niveau. De raad stelt vast dat diverse gemeenten inzetten op de opmaak van gemeentelijke inventarissen inzake het onroerend erfgoed ten behoeve van hun eigen beleid en

dat die inventarissen los staan van de inventarissen en de inventarismethodiek op Vlaams niveau. Er zijn evenwel geen gegevens beschikbaar over het concreet aantal gemeentelijke initiatieven. Het evaluatierapport geeft hierover geen enkele duiding. In de bijlage 3 'input derden' wordt er enkel op gewezen dat gemeenten die dat willen begeleiding kunnen krijgen van het agentschap bij de opmaak van een inventaris en dat elke gemeente kan vragen of de gegevens in de inventaris van de Vlaamse overheid mogen geïntegreerd worden.

Niet alleen op horizontaal vlak (verschillende inventarissen op Vlaams niveau), maar ook op verticaal vlak (relatie Vlaamse overheid vs. gemeenten) dient best te worden gestreefd naar een maximale integratie inzake inventarisatie van het onroerend erfgoed in Vlaanderen. Gezien het belang van de uitbouw van een kwalitatieve inventaris is het essentieel dat de lokale initiatieven en de lokale deskundigheid maximaal worden gevaloriseerd en dat de lokale input in deze inventaris wordt geïntegreerd. Minstens is de opmaak van een Vlaams beleidskader gewenst, opdat zowel de Vlaamse inventarisatie als de gemeentelijke inventarisatie éénzelfde terminologie en éénzelfde vaststellingsprocedure kennen, alsook dezelfde rechtsgevolgen gebonden aan deze opname in de inventaris. Deze inventaris kan verder worden gebruikt voor het voeren van een eigen onroerenderfgoedbeleid.

31. Zet voluit in op een actualisatie van de huidige inventarissen. De inventarissen onroerend erfgoed op Vlaams niveau kennen vandaag grote inhoudelijke verschillen, zowel op het vlak van kwaliteit, als op het vlak van geografische spreiding. Er zijn heel wat kleine gemeenten met veel inventarisitems, maar ook grotere gebieden waar amper werd geïnventariseerd.

De raad vraagt dat voluit wordt ingezet op een doorgedreven actualisatie van de bestaande inventarissen om tot één kwalitatieve Vlaamse inventaris te komen die de ambitie invult om de basis te vormen voor het onroerenderfgoedbeleid in Vlaanderen. Bij de actualisatie moet worden ingezet op de organisatie van de input en op het maximaal betrekken van de verschillende partners.

De Memorie van Toelichting bij het Onroerenderfgoeddecreet stelt terecht dat de inventarissen een eerste beleidsmatig waardeoordeel vormen bij het uittekenen van het onroerenderfgoedbeleid.¹⁵ Dit uitgangspunt wordt momenteel evenwel niet meegenomen bij de uitbouw van de inventarissen onroerend erfgoed op Vlaams niveau. Alle erfgoed in de inventarissen wordt op vandaag op hetzelfde niveau gewaardeerd, wat niet overeenkomt met de realiteit op het terrein.

De raad vraagt te onderzoeken in welke mate een eerste beleidsmatige waardering kan worden gekoppeld aan het geïnventariseerd onroerend erfgoed waarbij in de inventaris een gradatie wordt ingebouwd met het oog op een gedifferentieerde waardering van het onroerend erfgoed. Het bestaand (en decretaal verankerd) instrument van de inventarismethodologie kan met het oog hierop worden hertekend. Daarbij moet aandacht worden besteed aan de concretisering en eenduidige interpretatie van de selectiecriteria en de erfgoedwaarden.¹⁶

V.2 BESCHERMINGEN

32. Focus bij bescherming op het meest beschermenswaardig onroerend erfgoed in Vlaanderen zoals opgenomen in de inventaris onroerend erfgoed op Vlaams niveau. Het evaluatierapport (pag. 8) wijst er terecht op dat op basis van de inventarisatie een selectie wordt gemaakt van wat beschermenswaardig is.

¹⁵ Memorie van Toelichting bij het Onroerenderfgoeddecreet, pag. 39.

¹⁶ Zie SARO-advies 27 januari 2016, pag. 5.

De raad merkt evenwel op dat de huidige inventarissen onroerend erfgoed onvoldoende houvast bieden om een afgewogen selectie te kunnen maken van het meest beschermenswaardig onroerend erfgoed op Vlaams niveau (zie ook paragraaf 30). Bovendien komen niet alleen items opgenomen in één van de (al dan niet) vastgestelde inventarissen in aanmerking voor bescherming maar wordt ook ingegaan op tal van ad hoc aanvragen inzake bescherming. Het evaluatierapport (pag. 13) erkent dat door de hoeveelheid ad hoc aanvragen het moeilijk is om al deze aanvragen te onderzoeken en evenwaardig te behandelen. Zoals het evaluatierapport aangeeft, kan het inzetten op een grotere betrokkenheid van de erfgoedgemeenschap bij het selecteren en waarderen van onroerend erfgoed door de lokale partners hierin een oplossing bieden.

Het agentschap stelt dat criterianota's (en de inventarismethodologieën) worden gebruikt als leidraad bij het opmaken van beschermingsdossiers.¹⁷ Het instrument van criterianota is evenwel niet verankerd in het Onroerenderfgoeddecreet. De raad vraagt aldus het instrument van de criterianota in te bouwen in het Onroerenderfgoeddecreet en te kaderen binnen duidelijke en transparant geformuleerde strategische doelstellingen inzake beschermen, dit met het oog op het focussen van het beschermingsbeleid op het meest beschermenswaardig erfgoed in Vlaanderen.

33. Bewaak het evenwicht tussen rechtszekerheid en flexibiliteit in beschermingsbesluiten. Het evaluatierapport (pag. 11-12) stelt vast dat beschermingsbesluiten op basis van de nieuwe regelgeving meer op maat van het te beschermen goed worden gemaakt. Naast de erfgoedwaarden worden in de beschermingsbesluiten ook de erfgoedelementen, de erfgoedkenmerken, de doelstellingen inzake beheer opgenomen alsook bijzondere voorschriften en toelatingsplichten. Het evaluatierapport stelt dat de detaillering van beschermingsbesluiten zorgt voor grotere rechtszekerheid voor de eigenaar/beheerder maar stelt ook dat beschermingsbesluiten mogelijks te rigide worden en te weinig ruimte laten voor toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van het onroerend erfgoed.

De raad benadrukt de vraag naar maximale betrokkenheid van de zakelijkrechthouder in de beschermingsprocedure. Daar waar een volwaardige betrokkenheid van de zakelijkrechthouders - bijvoorbeeld omwille van de omvang van het beschermd landschap of het beschermd dorpsgezicht - niet kan gegarandeerd worden, dienen beschermingsbesluiten zich te beperken tot de essentie. Het kan niet de bedoeling zijn vergaande en rigide toelatingsplichten of beperkingen op het gebruik van het onroerend erfgoed op te leggen, zonder een voorafgaande volwaardige betrokkenheid, of minstens betekening van de zakelijkrechthouders. De raad vraagt de plichten die voortvloeien uit een bescherming maximaal af stemmen op de mogelijkheden inzake betrokkenheid van de zakelijkrechthouders en de gebruikers van het onroerend goed.

Aansluitend wijst de raad erop dat de gedetailleerde beschermingsbesluiten een eventuele herbestemming van het beschermde onroerend erfgoed niet mogen belemmeren. Het evaluatierapport (pag. 41) wijst erop dat het thema 'herbestemming' al jaren de beleidsagenda beheerst. Vandaag is de benadering eerder ad hoc, hetzij via concrete herbestemmings-dossiers, hetzij via de ruimtelijke planning, hetzij via thematische projecten zoals voor de herbestemming van kerken. Het evaluatierapport stelt verder: *'Voor bepaalde erfgoedtypes die hun functionele noodzaak overleefd hebben (religieus erfgoed, agrarisch erfgoed, ...) stellen zich dermate structurele problemen, dat een thematisch visievormingsproces is opgestart. Toch is het effect van de ruimtelijke en functionele evoluties op onroerend erfgoed niet systematisch genoeg in kaart gebracht om hierover samenhangende conclusies te trekken.'*

De raad vraagt een duidelijk beleidskader uit te werken inzake de herbestemming van beschermd onroerend erfgoed. Minstens de krijtlijnen voor herbestemming moeten worden vastgelegd op Vlaams niveau.

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Doelmatigheidsanalyse fase 1: de geschiedenis van het beschermen 1931-2016.', pag. 93-95.

V.3 BEHEERSPLANNEN

34. Zet voluit in op het stimuleren van de opmaak van beheersplannen. Het evaluatierapport (pag. 28) wijst op de waarde, maar ook op de knelpunten van het instrument van de beheersplannen: *‘De beheersplannen zijn echter zodanig gelieerd aan het premiestelsel, dat ze dreigen te verworden tot een administratieve voorwaarde om ondersteuning te bekomen, hoewel ze finaal vooral tot efficiënter beheer moeten leiden. Het is wenselijk de kwaliteit van beheersplannen in die zin te bewaken en de opmaak ervan ook te stimuleren buiten een premiecontext.’*

De raad benadrukt dat het instrument van de beheersplannen tot stand is gekomen vanuit een visie waarin onderhoud en beheer primeren boven restauratie.¹⁸ De raad pleit daarom voor een maximale inzet op het instrument ‘beheersplan’, gekoppeld aan een financieel ondersteuningsbeleid. Tegelijkertijd wijst de raad er op dat in de beheersplannen hetzelfde evenwicht tussen rechtszekerheid en flexibiliteit moet worden nagestreefd als bij de beschermingen. Ook hier geldt dat wanneer een volwaardige betrokkenheid van de zakelijkrechthouders niet gegarandeerd kan worden, een voldoende flexibiliteit moet worden nagestreefd.¹⁹

Tal van oude beschermingsbesluiten zijn zeer vaag. De conceptnota (pag. 10-11) geeft aan dat zal worden ingezet op het verduidelijken van (oude) beschermingsbesluiten waarover onduidelijkheid bestaat over de precieze afbakening of de precieze inhoud. De raad benadrukt dat deze vaagheid van bepaalde beschermingsbesluiten leidt tot rechtsonzekerheid voor de individuele burger en niet in het minst omwille van het ontbreken van een duidelijk toetsingskader bij het verlenen van vergunningen en toelatingen. Het agentschap beschouwt de opmaak van beheersplannen *‘als een alternatieve methode om oude beschermingsbesluiten meer gedetailleerd in te vullen en consensus te bereiken over de waardevolle elementen en kenmerken van het onroerend erfgoed.’*²⁰

De raad erkent dat beheersplannen een rol kunnen spelen in het ‘beheerbaar’ maken van oude beschermingsbesluiten, maar benadrukt dat de opmaak en financiering ervan in deze gevallen niet volledig ten laste van de zakelijkrechthouder of gebruiker kunnen worden gelegd. Het agentschap moet bovendien optreden als een proactieve en ondersteunende partner bij de opmaak van beheersplannen.

¹⁸ Memorie van Toelichting bij het Onroerenderfgoeddecreet.

¹⁹ De raad merkt op dat binnen grotere beschermde gehelen zoals cultuurhistorische landschappen en stads-en dorpsgezichten - waar de nood aan beheersplannen vaak hoog is - het niet eenvoudig is om de betrokkenheid van zakelijkrechthouders te garanderen.

²⁰ Evaluatierapport, bijlage 3 ‘input derden’: pag. 11.